

Næstevide, som vi ikke formaa at udmaale. Vi formaa ikke at overse, hvad det kan føre til, forudsat at disse Kreditforeninger virkelig skulde blive til Noget. Vi vide jo af Erfaring — det er Noget, som er tilstrækkelig statistisk godgjort — hvorledes Husenes Antal her i Landet hvert Aar forøges, hvorledes Udparcelleringen stadig tiltager i stor Maalestok, hvorledes de større Bøndergaardte aftage baade i Antal og Størrelse, medens derimod Husene og navnlig de mindre Huse tiltage. Det være nu langt fra mig at mene, at der skulde være fra Lovgivningens Side overhovedet Noget at gøre mod denne Udvikling. Den ligger i Forholdenes Natur, i den forjædede Folkemængde, og det vilde være aldeles frugtesløst, om Lovgivningen vilde stemme imod; den bør efter min Mening heller ikke forsøge derpaa. Men fordi den ikke bør gjøre dette, derfor mener jeg ikke, at det er givet, at den bør begunstige en saadan Udvikling; den bør ikke søge ved kunstige Midler at fremme denne Udparcellering af Jorden, saa at den foregaar hurtigere, end den vilde, naar man overlod Tingene til deres naturlige Gang. Det er imidlertid umuligt Andet, end at en Forholdsregel, en Foranstaltning som den her omtalte maa have en Tendens til at føre dertil. Naar Staten erklærer, at den gaar i Kaution for faste Laan i smaa Parceller, medens den derimod ikke gaar i Kaution for Laan i større Eiendomme, giver den derved Udparcelleringen en Fordel, som in parenthesi bemærket sandsynligvis slet ikke vil komme den Klasse tilgode, som der er Tale om at begunstige, men som vil komme dem tilgode, hvis Jord udparcelleres. I hvilken Grad denne Foranstaltning vil paaflynde en saadan fortsat Udparcellering, er det naturligvis umuligt at sige; der er jo mange andre Momenter, der medvirke; men dette bliver et Moment, som ikke kan Andet end yde Bidrag i den Retning. Men det er endnu ikke Alt; der er endnu Mere. Naar man nemlig paa denne Maade kommer den arbejdende, den mindre formuende Klasse paa Landet til Hjælp, opstaar ganske naturligt det Spørgsmaal: Skulle da de andre Klasser i Samfundet, som staa paa samme Trin som den her omhandlede, blive uden en saadan Hjælp? Har ikke den arbejdende Klasse i Rjøbstaderne, Haandværkerstanden, som jo udenfor vort lille Fædreland i saa høi Grad raaber paa en saadan Statshjælp, har den ikke ligesaa godt Krav derpaa som Arbejderne paa Landet, og har ikke den talrigere Fisserbefolkning et ligesaa godt Krav? Nu vil man maasse sige, at de jo ikke yde den samme Sikkerhed som de smaa Husmænd paa Landet. Nei, det er ganske vist, de kunne ikke yde Sikkerheden under den Form; men er det først givet, er det først principielt fastslaet, at man skal komme Husmandsklassen til Hjælp ad denne Vej, saa vil Intet være lettere end at finde andre Former, under hvilke Hjælpen kan ydes og

saa de andre Klasser med ibetmindste ligesaa god Sikkerhed som den, der haves ved at laane ud til jordløse Husmand. Det er af disse Grunde, at vi ikke have voget at gaa ind paa Regjeringens Forslag om denne ubetingede Statsgaranti, da det efter vore Anskuelser vil kunne føre meget vidt, saa vidt, at vi ikke formaa at øine, hvorhen det vil føre os. — Efter hvad jeg nu her har fremført, kunde man maasse hynes, at det vilde have ligget nærmest for os at foreslaa Statsgarantien helt udeladt af Forslaget, og det har ganske vist ogsaa ligget os nær; det laa os saa meget nærmere, som der ikke var foreslaet nogen Statsgaranti i det Forslag om Oprettelse af Kreditforeninger for mindre Eiendomme paa Landet, som fremkom fra det Udvalg, der ifjor var nedsat i Folkethinget til at behandle herhenhørende Spørgsmaal, og som i overmaade Meget ligner det Forslag, der her er fremkommet fra Regjeringens Side. Folkethingets Udvalg havde ikke foreslaet noget Saadant, ikke fordi dette Spørgsmaal ikke havde været under Omtale i Udvalget, men fordi der var nogle af Udvalgets Medlemmer, som fandt, at det vilde være urigtigt at gaa ind derpaa, og Andre, som mente, at det vilde møde saa stor Modstand, at de troede, at man helst maatte afse derfra. Trods dette have vi dog, fordi vi erfarede, at saa Mange interesserede sig for, at der skulde gjøres et Forsøg med denne Lov, troet at burde vise os imødekommende, at burde strække os saa langt, som vi paa nogen Maade formaade, og vi have troet som et Mæglingsforslag at kunne gaa ind paa det af os under Nr. 3 stillede Undringsforslag, som gaar ud paa at indskrænke Statens Garanti til en bestemt Sum eengang for alle, nemlig til Renten af en Sum af $\frac{1}{2}$ Million Kr. for hver af Kreditforeningerne. Vi have troet, at vi kunde gaa ind paa en saadan Garanti, naar det forud var givet, at Statskassens Garanti da aldrig maatte stige høiere end til Renten af en saadan Million. Det forekommer os nemlig, at der maa siges at være en meget væsentlig Forskjel paa en saadan begrændset Garanti, og paa den ubegrændsede, der var foreslaet i Lovforslaget. Man kan finde sig i, at der fra Statens Side stilles en bestemt Sum, som man kan overse, og som ikke nødvendig tilkænges til andre vigtige Formaal, til Raadighed til Fremme af et Formaal, selv om dette ligger udenfor, hvad der egentlig kan siges at være Statens Formaal. Men noget ganske Andet er, naar det opstilles saaledes, at Statskassen skal paatage sig en ubegrændset Forpligtelse til at udrede Alt, hvad der muligvis i paakommende Tilfælde skulde være nødvendigt til et saadant Diemeds Fyldestgjørelse. Naar Staten paa den Maade erklærer dette Diemeds Opnaaelse for at være en Statsopgave, som bør tilfreds stilles, hvad det saa end maatte koste, er der efter vor Formening en stor principiel Forskjel mellem